

IRIDIUM – novinka v sortimentu ozimé pšenice

Petr Martinek, Jarmila Mikulcová

Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o., Kroměříž

Na jaře roku 2009 byla zaregistrována nová odrůda ozimé pšenice Iridium. Jedná se o francouzskou odrůdu, která byla registrována ve Francii v roce 2007 a v téže roce získala právní ochranu zápisem do katalogu odrůd EU.

- **Udržovatel a šlechtitel:** SARL Adrien MOMONT & Fils; 7, rue de Martinval, 59246 Mons en Pevele, Francie <http://www.momont.com>, tel.: +33-3 2059 2011, fax: +33-3 2059 6771, e-mail: mail: momont@momont.com,
- **Zástupce v ČR:** Zemědělský výzkumný ústav Kroměříž, s.r.o., Havlíčkova 2787, 767 01 Kroměříž, <http://www.vukrom.cz>, tel.: +420 573 317158, fax: +420 573 33-3 20 59 67 71, e-mail: mail: martinek.petr@vukrom.cz,
- **Množitel v ČR:** Elita semenářská a.s., Cupáková 4, 621 00 Brno, <http://www.elita.cz>, tel.: 549 522 641, fax: 549 522 659, info@elita.cz

Iridium je pekařská středně raná odrůda se špičkovou potravinářskou kvalitou v rámci kategorie A.

Původ odrůdy: ORATORIO X SHANGO

Podle výsledků ÚKZÚZ je její výnos zrna v zemědělské oblasti kukuřičné středně vysoký až vysoký, v zemědělské oblasti řepařské středně vysoký až nízký, v zemědělských výrobních oblastech obilnářské a bramborářské středně vysoký (tab. 1).

Jedná se o odrůdu s krátkým stéblem, se střední odolností k poléhání, napadení padlím travním na listu a v klasu, bráničnatce plevovové v klasu a rzi pšeničné, střední až menší odolností proti napadení listovými skvrnitostmi. Je náchylná k napadení plísni sněž-

nou. Podle provokačních testů je méně odolná až náchylná k napadení rzi travní, náchylná k napadení fuzariózami klasů pšenice, méně odolná až náchylná k vymrzání. Zrno středně velké až malé.

Pekařská jakost je kvalitní (kategorie A). Objem pečiva má velmi vysoký, obsah dusíkatých látek středně vysoký, hodnota Zeleného testu vysoká, vaznost mouky vysoká, hodnota čísla poklesu vysoká, objemová hmotnost vysoká (tab. 2).

Užitná hodnota je dána kombinací kvalitní pekařské jakosti a středně vysokého až vysokého výnosu ve výrobní oblasti kukuřičné, a proto je odrůda ve srovnání s registrovanými pšenice seté ozimé zřejmým přínosem.

Ve Státních registračních zkouškách u posuzovaných šesti znaků kvality (číslo poklesu, obsah dusíkatých látek, Zeleného sedimentační test, vaznost mouky, objemová hmotnost zrna a měrný objem pečiva), podle kterých se provádí zařazování odrůd do příslušné kategorie kvality, se v každém ze tří hodnocených let odrůda Iridium umístila v pěti znacích do kategorie E a v jednom znaku do kategorie A. Z toho vyplývá, že její předností je vynikající pekařská kvalita v rámci kategorie A, a tedy že poskytuje vysokou záruku dosažení výkupní potravinářské kvality. Vzhledem k tomu, že je šlechtitelsky obtížné vyšlechtit potravinářské odrůdy pšenice s vysokým obsahem bílkovin v zrna a současně s vysokým výnosem, je odrůda Iridium určitým kompromisem, který spočívá v tom, že dosahuje dobré výnosy při velmi dobré kvalitě zrna. U odrůd s kvalitou E jsou obvykle dosahovány již výrazněji nižší výnosy. Vzhledem k tomu, že v současném sortimentu odrůd je poměrně malé zastoupení středně raných registrovaných odrůd s vynikající potravinářskou kvalitou, domníváme se, že odrůda Iridium se dobře uplatní zejména v kukuřičné výrobní oblasti. Tomu nasvědčují i dosažené výnosové výsledky.

Tab. 1: Výnosové charakteristiky (průměry 2006–2008), podle ÚKZÚZ

Plodina	Varianta	Výnos (%) ve výrobních oblastech				Průměr (%)
		Ku.	Ře.	Ob.	Br.	
Iridium - A	ošetřená	99,4	95,1	100,4	97,3	98,1
	neošetřená	103,9	97,4	101,3	102,0	101,2
Akteur - E	ošetřená	92,9	93,6	92,1	93,8	93,1
	neošetřená	94,9	94,0	95,4	95,7	95,0
Cubus - A	ošetřená	103,6	101,6	101,9	101,2	102,1
	neošetřená	103,8	102,6	101,3	103,2	102,7
Meritto - B	ošetřená	100,8	101,5	101,2	100,5	101,0
	neošetřená	101,7	101,1	99,0	97,5	99,8
Biscay - C	ošetřená	102,8	103,3	104,8	104,5	103,9
	neošetřená	99,5	102,3	104,3	103,6	102,4
Průměr kontrol (t/ha = 100%)	ošetřená	8,8	10,7	9,2	10,0	9,7
	neošetřená	8,0	9,3	7,9	8,7	8,5

Iridium má střední až polorozkladitý tvar trsu, tmavě-zelené erektovní listy pokryté voskovým povlakem, který později vytváří šedavý odstín. Má dlouhé, poněkud řidší jehlancovité klasy. Výnos je tvořen spíše produktivitou klasu, danou vyšším počtem zrn. Vzhledem ke krátké délce stébla se nedoporučuje aplikace vysokých dávek morforegulatoru, které mohou způsobovat výnosovou depresi zvláště v období sucha. Podle výsledků z Francie se vyznačuje tolerancí k chlortoluronu. Je doporučována k pěstování na hlubších středně těžkých hlinitých půdách s dobrou zásobeností vody. V České republice zatím nejsou k dispozici údaje o její toleranci k horší předplodině (obilnině) a k pozdnímu výsevu. Tyto poznatky přinesou pokusy SDO po sklizni 2009.

Tab. 2: Užžitná hodnota odrůdy Iridium a kontrolních odrůd, podle ÚKZÚZ

Znak (průměr let 2006–2008, pokud není uvedeno jinak)		Iridium	Samanta	Akteur	Cubus	Meritto	Biscay	Počet pokusů
Padlí travní na listu ve fázi DC 37	(9-1)	7,8	6,4	8,0	7,8	7,5	8	23
Padlí travní na listu ve fázi DC 37	(9-1)	7	5,5	6,8	7,6	6,6	6,9	38
Padlí travní v klasu	(9-1)	6	6	7,3	6,8	6,7	6,6	12
Listové skvrnitosti	(9-1)	5,5	4,8	5,3	5,4	5,3	5,1	33
Braničnatka plevová v klasu	(9-1)	7,1	7,4	7,9	7,3	7,1	7	19
Rez pšeničná	(9-1)	6,7	5,1	6,9	5,8	5,8	7,6	31
Běloklasost	(9-1)	7,4	6,8	7,2	6,8	7,2	7,6	13
Fuzariózy v klasu	(9-1)	6,8	6,9	7,5	7	6,9	6,7	19
Plíseň sněžná	(9-1)	2,7	5	2,6	6,8	2,6	6,9	12
<i>Ramulispora, Fusarium, Rhisoctonia</i>	(9-1)	5,8	4,4	4,8	4,6	5	5,4	16
Stav po zimě	(9-1)	4,8	7,2	5,3	7,9	4,8	7,8	20
Poléhání před sklizní	(9-1)	6,2	5	6,6	6,3	5,3	7,3	25
Počet produktivních klasů		696	698	671	666	638	718	69
Začátek metání	(dní)	+2	0(144)	+7	+3	+2	+6	98
Doba do zralosti	(dní)	+1	0(198)	+3	+1	+1	+3	66
Hmotnost 1000 zrn	(g)	40,3	44,1	44,8	42,1	42,2	42,5	81
Délka rostlin	(cm)	86	105	103	89	107	84	43
Rez travní testy, 2007 a 2008	(9-1)	3,6	4,6	3,3	4,2	3,8	6,5	-
Fuzárium - pokus po kukuřici	(9-1)	3,7	6,7	4,8	3,8	4,9	4	-
Obsah deoxynivalenolu (DON) – po kukuřici	(mg/kg)	5,1	1,1	2,2	4,2	2,6	5,5	-
Fuzárium - testy Ruzyně	(9-1)	4,4	6,2	4,3	4,5	5	3,8	-
Obsah deoxynivalenolu (DON) – Ruzyně	(mg/kg)	89,2	28,5	65,0	138,1	82,3	72,4	-
Mrazuvzdornost, 2007	(%)	21	73	35	27	60	19	-
Mrazuvzdornost, 2008	(%)	53	89	67	81	72	57	-
Mrazuvzdornost průměr, 2007 a 2008	(%)	41	83	55	61	67	43	15
Číslo poklesu šrot	(s)	384	350	396	439	341	410	29
Obsah dusíkatých látek	(%)	13,8	14	14,9	13,6	13	12,8	29
Sedimentační test (Zeleny)	(ml)	57	36	62	56	33	23	15
Vaznost mouky	(ml)	59,5	55,7	59,8	-	61,4	-	15
Objemová hmotnost	(kg/m ³)	800	804	811	792	800	766	30
Měrný objem pečiva	(ml/100g)	609	553	628	-	627	-	14
Tvrdost zrna	(PSI)	13	22	14	14	12	13	6